

สิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย¹

The Right of Inheritance Right as a Statutory Heir

Between a father and an Illegitimate Child

กัญญา ศรีพฤษ², ยাত্রี สมล้ำ³

Kanyana Sripruk², Yatree Somlam^{3*}

Received: Oct 2, 2024 Revised: May 14, 2025 Accepted: May 14, 2025

¹ บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัย เรื่อง สิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย

² อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280.

³ อาจารย์, คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช เลขที่ 1 หมู่ที่ 4 ตำบลท่าจั่ว อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80280.

² Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, 1, Moo 4, Tambon Tha Ngio, Muang, Nakhon Si Thammarat, 80280

³ Lecturer, Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Si Thammarat Rajabhat University, 1, Moo 4, Tambon Tha Ngio, Muang, Nakhon Si Thammarat, 80280

* Corresponding author: Yatree Somlam , E-mail address: fon-iplaw@hotmail.com

บทคัดย่อ

มาตรา 1627 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์รับรองให้บุตรนอกกฎหมายที่บิดามีพฤติการณ์รับรอง ถือเป็นผู้สืบสันดานและมีสิทธิรับมรดกจากบิดาในฐานะทายาทโดยธรรม อย่างไรก็ตาม กฎหมายไม่ได้กำหนดขอบเขตของพฤติการณ์รับรองไว้อย่างชัดเจน ดังนั้นหากบิดานอกกฎหมายแสดงเจตนาแบ่งมรดกให้บุตรผ่านคำสั่งเสียด้วยวาจา บันทึกเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่ต่อสาธารณะ จะถือเป็นพฤติการณ์รับรองที่ทำให้บุตรมีสิทธิได้รับมรดกของบิดาในฐานะทายาทโดยธรรมหรือไม่ อีกทั้งกฎหมายไม่ได้รับรองสิทธิของบิดานอกกฎหมายในการรับมรดกของบุตรที่ตนได้แสดงพฤติการณ์รับรองไว้ ทำให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อบิดา งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมายให้มีความชัดเจนและเป็นธรรมยิ่งขึ้น

ผลการวิจัยพบว่า แม้การที่บิดานอกกฎหมายแสดงเจตนาแบ่งมรดกให้บุตรนอกกฎหมายผ่านคำสั่งเสียด้วยวาจาซึ่งบันทึกเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่สู่สาธารณะจะไม่ถือเป็นพินัยกรรมตามกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่สามารถตีความเข้าได้กับพฤติการณ์รับรองบุตรตามมาตรา 1627 อย่างไรก็ตาม กฎหมายดังกล่าวยังไม่มีบทบัญญัติที่ให้สิทธิบิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรสามารถรับมรดกจากบุตรได้ในฐานะทายาทโดยธรรม อันนำไปสู่ความไม่เป็นธรรมต่อบิดา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอให้เพิ่มเติมบทบัญญัติในมาตรา 1627 วรรคสอง ให้บิดาที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรมีสถานะเป็นทายาทโดยธรรมของบุตรและมีสิทธิรับมรดกเหมือนบิดามารดาตามมาตรา 1629(2) เช่นเดียวกับที่กฎหมายอังกฤษ (The Family Law Reform Act 1969 มาตรา 14) กำหนดให้บิดานอกกฎหมายได้รับส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของบุตรนอกกฎหมายตามสายโลหิต โดยไม่เลือกปฏิบัติระหว่างบิดาชอบด้วยกฎหมายกับบิดานอกกฎหมายในเรื่องสิทธิรับมรดก

คำสำคัญ: บิดานอกกฎหมาย, บุตรนอกกฎหมาย, ทายาทโดยธรรม

Abstract

Section 1627 of the Thai Civil and Commercial Code recognizes that a child born out of wedlock, if acknowledged by the father through conduct, shall be deemed a descendant and entitled to inherit from the father as a statutory heir. However, the law does not clearly define the scope of such conduct. A legal ambiguity arises as to whether a father's oral declaration to bequeath property to his illegitimate child recorded in a video clip and publicly disseminated can be considered sufficient acknowledgment. Additionally, the law does not grant reciprocal inheritance rights to a father who has acknowledged his child through conduct, resulting in legal inequity. This research aims to propose legal reform to ensure clarity and fairness in inheritance rights between a father and his illegitimate child.

The findings reveal that while such a video-recorded declaration does not constitute a valid will under the Civil and Commercial Code, it may nevertheless be interpreted as acknowledgment under Section 1627. Despite this, the law still lacks provisions that allow a father who has acknowledged a child through conduct to inherit from that child as a statutory heir, which leads to unjust treatment toward the father. To address this issue, the study proposes an amendment to Section 1627 by adding a second paragraph stating that a father who acknowledges his child as described in the first paragraph shall be deemed a statutory heir of the child and entitled to inheritance, as are parents under Section 1629(2). Similarly, under Section 14 of the United Kingdom's Family Law Reform Act 1969, a biological father is entitled to a share in the estate of his illegitimate child based on blood relationship, without discrimination between a legal father and a biological father in matters of inheritance rights.

Keywords: Illegitimate father, Illegitimate child, Statutory heir

บทนำ (Introduction)

สิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมายได้บัญญัติรองรับไว้ในประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 บัญญัติว่า “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว และบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้” ซึ่งมีผลให้บุตรนอกกฎหมายมีสิทธิได้รับมรดกของบิดาในฐานะทายาทโดยธรรม ลำดับที่ 1 ผู้สืบสันดาน ตามมาตรา 1629 (1) เหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งจากผลแห่งมาตรา 1627 ดังกล่าว มีประเด็นปัญหาให้พิจารณาเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย ดังนี้

ประการที่หนึ่ง เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายข้างต้นถึงสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย จะเห็นได้ว่าบุตรนอกกฎหมายที่บิดามีพฤติการณ์รับรองแล้วจึงมีสิทธิได้รับมรดกของบิดาในฐานะทายาทโดยธรรม โดยบิดามีพฤติการณ์หรือการกระทำที่แสดงให้เห็นว่าบิดานอกกฎหมายได้ให้การรับรองว่าบุตรนอกกฎหมายนั้นเป็นบุตรที่แท้จริงของตน [1] แต่กฎหมายไม่ได้บัญญัติขอบเขตของพฤติการณ์การรับรองว่าต้องเป็นรูปแบบใด และมีขอบเขตพฤติการณ์เพียงใด การรับรองบุตรไม่มีแบบพิธีตามกฎหมายแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามจึงถือเป็นการรับรองต้องแล้วแต่พฤติการณ์ของบิดาที่แสดงต่อบุตร อันทำให้บุคคลภายนอกเข้าใจว่าเป็นบิดากับบุตรซึ่งต้องดูข้อเท็จจริงเป็นเรื่องๆไป [2] ปรากฏแต่เพียงแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่ใช้เป็นแนวทางพิพากษาคดีเกี่ยวกับเรื่องนี้ กล่าวคือ กรณีบิดามีพฤติการณ์รับรองต่อตัวบุตรที่คลอดแล้ว เช่น บิดาได้แจ้งทะเบียนการเกิดของบุตรว่าเป็นบุตรของตนและได้อุปการะเลี้ยงดูบุตรกับแสดงกับคนอื่นๆทั่วไปว่าเป็นบุตรของตน (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1882/2493, 381/2538, 7272/2563) บิดาระบุในใบสมรสสมาชิกภาพนิกกิจสงเคราะห์ว่าบุตรเป็นบุตรและให้เป็นผู้รับประโยชน์ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 2231/2537) รวมถึงแนวคำพิพากษาศาลฎีกาที่บิดามีพฤติการณ์รับรองขณะที่บุตรอยู่ในครรภ์มารดา กรณีบิดาแสดงออกถึงการรับรองบุตรซึ่งเป็นทารกในครรภ์มารดาของบุตรโดยยอมรับว่ามารดาของบุตรเป็นภรรยา และมีการจัดเลี้ยงฉลองการตั้งครรภ์แล้วถ่ายภาพร่วมกันไว้ (คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1496/2526) แต่หากมีกรณีบิดานอกกฎหมายไม่เคยมีพฤติการณ์ใดๆต่อตัวบุตรแม้ทั้งขณะอยู่ในครรภ์มารดาหรือคลอดแล้ว ดังแนวคำพิพากษาศาลฎีกาข้างต้น ต่อมาเมื่อบิดาเจ็บป่วยหรือชราจนใกล้เสียชีวิตกลับมีความรู้สึกผิดชอบหรือสำนึกขึ้นมาว่าตนไม่ได้เลี้ยงดูบุตรมาก่อน จึงประสงค์จะให้บุตรได้รับมรดกของตน และเนื่องด้วยความก้าวหน้าของบริบทสังคมด้านเทคโนโลยีในปัจจุบัน ผู้คนในสังคมมีเทคโนโลยีที่ใช้อำนวยความสะดวกในชีวิตประจำวันอย่างโทรศัพท์มือถือ โดยพบว่าในปี 2025 คนไทยกว่า 49.1 ล้านคน หรือราว 68.3% ของประชากรทั้งหมดใช้งานโซเชียลมีเดียอย่างต่อเนื่อง โดยแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมสูงสุดคือ Facebook ซึ่งมีผู้ใช้งานเท่ากับจำนวนผู้ใช้อินเทอร์เน็ตทั้งหมด รองลงมาคือ YouTube ที่มีผู้ใช้งานประมาณ 44.2 ล้านคน ขณะที่ LINE เป็นแอปพลิเคชันส่งข้อความที่มีผู้ใช้งานถึง 95% ของผู้ใช้อินเทอร์เน็ตผ่านมือถือ[3] ดังนั้นหากบิดาใช้วิธีทำคำสั่งเสียด้วยวาจาระบุแบ่งมรดกให้กับบุตรโดยบันทึกคำสั่งเสียดังกล่าวเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่ลงในช่องทางแพลตฟอร์มออนไลน์อย่างแพร่หลาย เช่น เผยแพร่คลิปวิดีโอในช่อง Facebook หรือช่อง YouTube

หรือ TikTok เป็นต้น หรือส่งคลิปวิดีโอดังกล่าวแก่บุคคลในครอบครัวให้รับรู้โดยทั่วกัน เช่นนี้จะถือได้ว่าบุตรนอกกฎหมายคนนั้นจะมีสิทธิรับมรดกของบิดาได้หรือไม่ อย่างไร

ประการที่สองกรณีมาตรา 1627 แห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ได้กำหนดให้บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้ว ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย มีผลให้บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองโดยพฤตินัยแล้วมีสิทธิรับมรดกจากกองมรดกของบิดาในฐานะทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ผู้สืบสันดาน ตามมาตรา 1629 (1) โดยความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรยังคงเป็นบิดากับบุตรนอกกฎหมายกันอยู่ และกฎหมายดังกล่าวมิได้กำหนดสิทธิของฝ่ายบิดาให้มีสิทธิรับมรดกของบุตรได้ เนื่องจากบิดาที่จะมีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมตามมาตรา 1629 (2) นั้น ต้องเป็นบิดาโดยชอบด้วยกฎหมายของเจ้ามรดก [4] ดังนั้นถึงแม้ว่าบุตรจะเป็นผู้สืบสายโลหิตของบิดาโดยแท้จริงและบิดามีพฤติการณ์รับรองบุตรแล้ว แต่หากมิใช่บิดาโดยชอบกฎหมายของบุตรก็ไม่ทำให้บิดามีสิทธิรับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรมได้ กรณีเช่นนี้จะเกิดความไม่เป็นธรรมต่อฝ่ายบิดาหรือไม่ และสมควรแก้ไขบทบัญญัติกฎหมายให้บิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรสามารถมีสิทธิรับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรมได้หรือไม่ อย่างไร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาลักษณะและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดาและบุตรนอกกฎหมาย และหลักกฎหมายไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาวิเคราะห์ประเด็นปัญหาเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย และเสนอแนะแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมายให้เกิดความเป็นธรรมและเหมาะสมกับบริบทของสังคมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย (Objective)

1. เพื่อศึกษาลักษณะและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย
2. เพื่อศึกษาลักษณะกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย ตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย
4. เพื่อศึกษาและค้นหาแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย

ระเบียบวิธีการวิจัย (Methodology)

งานวิจัยฉบับนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้วิธีการวิจัยเอกสาร(Documentary Research) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสาร อันได้แก่ หนังสือ ตำรา บทความ งานวิจัย และข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ เกี่ยวกับหลักการ ทฤษฎี วรรณกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง และกฎหมายทั้งของไทยและต่างประเทศ โดยรวบรวมข้อมูลมาทำการศึกษาวิเคราะห์และเรียบเรียงอย่างเป็นระบบ เพื่อหาแนวทางการพัฒนามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย

ผลการวิจัย (Results)

1. หลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย

1.1 หลักอิสระในทางแพ่ง (Private of Autonomy) หลักการนี้เป็นเครื่องมือทางกฎหมายที่รับรองให้ปัจเจกชนสามารถใช้เสรีภาพของตนจัดการเกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเองในลักษณะที่ถือว่าสะดวกที่สุดและเสรีภาพที่จะผูกพันตนของปัจเจกชนคนหนึ่งหรือหลายคนในการจัดการผลประโยชน์ของตนเอง โดยหลักอิสระในทางแพ่ง หมายถึง หลักที่รับรองให้ปัจเจกชนแต่ละคนมีอิสระที่จะกำหนดขอบเขตทางกฎหมายเกี่ยวกับชีวิตของตนไม่ว่าเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินโดยอาศัยนิติกรรมเป็นเครื่องมือ และการจะทำนิติกรรมต้องอาศัยเจตนา เมื่อใช้เจตนาทำนิติกรรมแล้ว กฎหมายก็จะรับรองผลของนิติกรรมให้เป็นไปตามเจตนา [5]

1.2 หลักเสรีภาพในการทำพินัยกรรม (Freedom of Testament) เป็นหลักการที่ได้รับการพัฒนาจากรากฐานแนวความคิดของหลักอิสระในทางแพ่งและหลักกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สิน ซึ่งเป็นหลักที่ถือเอาการแสดงเจตนาของเจ้ามรดกเป็นสำคัญ โดยเจ้ามรดกสามารถทำพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้กับบุคคลใดก็ได้ และสามารถเลือกใครเข้ามาเป็นทายาทก็ได้เช่นกัน [6]

1.3 หลักญาติสนิทตัดญาติห่าง (The Nearer in Degree Excludes the More Remote) เป็นหลักการแบ่งมรดกแก่ทายาทโดยธรรมเป็นลำดับต่างๆ และให้ญาติสนิทได้รับมรดกก่อนญาติห่าง โดยไม่ได้กำหนดให้ทายาทโดยธรรมในทุกลำดับได้รับมรดกด้วยกันตามสัดส่วนมากนัก หลักการนี้ถือเอาความสัมพันธ์ใกล้ชิดต่อกันเป็นเกณฑ์กำหนดลำดับดังกล่าว การแบ่งมรดกระหว่างทายาทโดยธรรมโดยอาศัยหลักญาติสนิทตัดญาติห่างนั้นมีเจตนารมณ์เพื่อที่จะให้บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในครอบครัวและสายเลือดกับเจ้ามรดกมีสิทธิได้รับมรดกก่อนบุคคลที่มีความสัมพันธ์ห่างออกไป [7]

1.4 ทฤษฎีกองทรัพย์สิน (Theorie Du Patrimoine) ทฤษฎีกองทรัพย์สินของบุคคลมีสาระสำคัญว่าตัวทรัพย์สินและสิทธิตามกฎหมายเอกชนทุกประเภทที่อาจมีราคาเป็นเงินทองรวมทั้งหนี้สินของบุคคลนั้นๆ ที่มีราคาเป็นเงินทองนี้ ถ้าวิเคราะห์แยกกันเป็นแต่ละตัวทรัพย์สินเป็นรายชิ้น หรือตัวสิทธิเป็นรายสิทธิ ก็อาจนับเป็นทรัพย์สินรายชิ้นของบุคคล แต่ถ้าพิเคราะห์สิ่งเหล่านี้ทั้งหมดรวมกันเป็นหนึ่งเดียวทั้งทรัพย์สิน สิทธิและหนี้ที่อาจมีราคาเป็นเงินได้รวมกันทั้งหมดนี้เองที่เรียกว่า “กองทรัพย์สิน” โดยนัยทฤษฎีนี้

กองทรัพย์สินของบุคคลมีลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ กองทรัพย์สินนั้นจะมีเฉพาะนิติสัมพันธ์ที่มีค่าเป็นเงินทองเท่านั้น กองทรัพย์สินนั้นจะมีลักษณะทั่วไปและเป็นหนึ่งเดียว และกองทรัพย์สินจะสัมพันธ์กับบุคคลจนแยกกันไม่ออก [8]

1.5 ทฤษฎีกองมรดก (Patrimoine Successoral) กองมรดกกับกองทรัพย์สินเป็นทฤษฎีกฎหมายที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันและต่อเนื่องกันอย่างแยกไม่ออก ดังที่เราจะพิจารณาได้ว่าเมื่อบุคคลใดตายมรดกของบุคคลโดยปกติก็ต้องกลายเป็นกองมรดกตกทอดแก่ทายาทต่อไปนั่นเอง ซึ่งกองมรดกของผู้ตายมีลักษณะเป็นทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบซึ่งไม่เป็นการเฉพาะตัวของผู้ตายโดยแท้ และอีกกรณีหนึ่งคือ ทรัพย์สิน สิทธิ หน้าที่และความรับผิดชอบต้องเป็นของผู้ตายอยู่แล้วในเวลาตาย [9]

2. หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย

2.1 หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบุตรนอกกฎหมาย

2.1.1 กฎหมายประเทศไทย

บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วถือเป็นผู้สืบสันดานและเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1629 (1) และตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1627 บัญญัติว่า “บุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วและบุตรบุญธรรมนั้น ให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานตามความแห่งประมวลกฎหมายนี้”

ตามบทบัญญัติในมาตราดังกล่าวบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองแล้วถือว่าเป็นผู้สืบสันดาน ดังเช่นกรณีบุตรของภรรยาที่ไม่ได้จดทะเบียนสมรสที่บิดาส่งเสียเลี้ยงดู ให้ใช้นามสกุลและแสดงออกอย่างเปิดเผยว่าเป็นบุตร เช่นนี้ถือเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว จึงเป็นผู้สืบสันดานและเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ 1 ของเจ้ามรดก แต่ไม่ได้ทำให้เด็กคนนี้เป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของบิดาไปได้ เพราะการรับรองที่ทำให้บุตรเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายนั้น หมายถึงได้กระทำการจดทะเบียนรับรองบุตรและมีผลตั้งแต่วันที่เด็กเกิด ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1547 ประกอบมาตรา 1557

ส่วนการรับรองตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1627 ศาสตราจารย์โชค จารุจินดาได้อธิบายว่า กฎหมายไม่ได้กำหนดแบบพิธีไว้ ฉะนั้นแค่ไหนเพียงใดจะถือว่าเป็นการรับรองจึงต้องดูตามพฤติการณ์เป็นเรื่องราวไปว่าการประพฤติปฏิบัติที่บิดามีต่อบุตรนั้นเป็นที่เปิดเผยถึงขนาดวิญญูชนจะพึงเข้าใจได้หรือไม่ว่าบิดาได้รับรองแล้ว ฉะนั้นการรับรองหรือไม่จึงเป็นเรื่องข้อเท็จจริงไม่ต้องจดทะเบียนเป็นบุตรตามมาตรา 1547 ประกอบมาตรา 1557 และไม่ต้องอาศัยทะเบียนคนเกิดหรือทะเบียนอะไรทั้งสิ้น การที่บิดาไปแจ้งทะเบียนคนเกิดว่าเป็นบุตรก็ดี หรือให้ใช้นามสกุลก็ดี เหล่านี้เป็นเพียงข้อเท็จจริงอันหนึ่งที่จะประกอบให้เห็นว่าบิดาได้รับรองแล้วหรือไม่เท่านั้น อย่างไรก็ตามได้กล่าวแล้วว่า การประพฤติปฏิบัติที่บิดามีต่อบุตรต้องเป็นที่เปิดเผย ฉะนั้นถ้าไม่เป็นที่เปิดเผยแม้บิดาจะมีความรักใคร่ในตัวบุตรนั้นเพียงใดจะถือว่ารับรองไม่ได้ เช่น ชายได้เสียกับหญิงจนเกิดบุตร ได้ปฏิบัติต่อบุตรเยี่ยงบิดากับบุตรชอบด้วยกฎหมายทั้งหลายเพราะความรักใคร่มาก แต่เป็นเพียงปฏิบัติต่อกันอย่างลับๆ เพราะยังมีความละอายอยู่ ดังนั้นย่อมถือไม่ได้ว่าบิดาได้รับรองแล้ว [10]

2.1.2 กฎหมายประเทศอังกฤษ

การเป็นบิดาและบุตรเป็นความสัมพันธ์ที่กฎหมายอังกฤษนำมากำหนดความเป็นทายาทในการรับมรดกของเจ้ามรดก แต่กฎหมายก็ได้กำหนดหลักเกณฑ์เกี่ยวกับประเภทของบิดาและบุตรที่จะมีสิทธิในการรับมรดกได้ ดังนั้นสิทธิในการรับมรดกซึ่งกันและกันระหว่างบิดากับบุตรจึงเป็นไปตามสิทธิหน้าที่ตามที่กฎหมายครอบครัวกำหนดไว้

มาตรา 14 ตาม The Family Law Reform Act 1969 สิทธิของบุตรนอกกฎหมายในการรับมรดกกรณีบิดามารดาเสียชีวิตโดยไม่มีพินัยกรรม

(1) ในกรณีที่บิดาหรือมารดาคนใดของบุตรนอกกฎหมายถึงแก่กรรมโดยมิได้ทำพินัยกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งปวงหรือบางส่วน ไม่ว่าจะเป็นอย่างสืบทอดมรดกหรือสืบทอดมรดก บุตรนอกกฎหมายหรือทายาทของเขา (หากบุตรนอกกฎหมายถึงแก่กรรมแล้ว) ย่อมมีสิทธิได้รับส่วนในทรัพย์สินนั้นในลักษณะเดียวกับที่เขาหรือทายาทของเขาจะมีสิทธิได้รับหากเขาเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 14 ตาม The Family Law Reform Act 1969 ของประเทศอังกฤษให้การยอมรับสถานภาพทางกฎหมายของบุตรนอกกฎหมายใกล้เคียงกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายโดยกำหนดให้บุตรนอกกฎหมายมีสิทธิได้รับมรดกในกรณีที่ไม่มีพินัยกรรมจากบิดามารดา เช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้น บุตรนอกกฎหมายจึงมีสิทธิได้รับมรดกจากบิดาในกรณีที่บิดาเสียชีวิตโดยไม่มีพินัยกรรม เสมือนเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย โดยไม่มีการเลือกปฏิบัติระหว่างบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายและบุตรนอกกฎหมายในเรื่องสิทธิรับมรดก

2.2 หลักกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบิดานอกกฎหมาย

2.2.1 กฎหมายประเทศไทย

มาตรา 1627 เพียงแต่ให้ถือว่าบุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรชอบด้วยกฎหมาย เพื่อให้บุตรประเภทดังกล่าวมีสิทธิได้รับมรดกของบิดาเท่านั้น ไม่ได้ให้ถือว่าผู้ถูกรับรองเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายเหมือนอย่างในมาตรา 1547 ดังนั้นมาตรา 1627 นี้จึงเป็นบทยกเว้นจากหลักที่ว่าบุตรที่จะมีสิทธิรับมรดกต้องเป็นบุตรที่ชอบด้วยกฎหมาย [11] เมื่อเป็นข้อยกเว้นจึงไม่สามารถขยายความให้บิดาที่รับรองเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายได้ บิดาดังกล่าวจึงไม่มีฐานะเป็นทายาทโดยธรรมของบุตรที่ตนได้รับรอง เข้าทำนองเป็นลูกของพ่อแต่ไม่ใช่พ่อของลูก (คำพิพากษาฎีกาที่ 1854/2551) [12] ประกอบกับไม่มีบทบัญญัติในกฎหมายใดที่ให้สิทธิดังกล่าวแก่บิดานอกกฎหมาย ดังนั้นหากปรากฏว่าบุตรนอกกฎหมายมีทรัพย์สินอยู่ บิดานอกกฎหมายจึงไม่สามารถใช้วิธีการรับรองบุตรโดยพฤติการณ์เพื่อเป็นช่องทางที่ตนจะได้รับมรดกของบุตรนอกกฎหมายของตนได้เลย บิดานอกกฎหมายจะมีสิทธิรับมรดกของบุตรก็ต่อเมื่อได้เปลี่ยนสถานะบุตรนอกกฎหมายของตนมาเป็นสถานะบุตรโดยชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ซึ่งจะทำให้ตนกลายเป็นบิดาชอบด้วยกฎหมายไปด้วย [13] ทั้งการรับรองตามมาตราดังกล่าวก็เป็นการกระทำของบิดาเพียงฝ่ายเดียว ถ้าให้บิดามีสิทธิรับมรดกของผู้ที่ตนรับรองได้ ก็เปิดโอกาสให้มีการรับรองเพื่อหวังผลประโยชน์

จากผู้อื่น ซึ่งไม่ใช่เป็นความประสงค์ของกฎหมาย ดังนั้นบุตรที่บิดารับรองแล้วจึงยังเป็นบุตรนอกกฎหมายของบิดาตามเดิม บิดาจึงไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตรที่ตนรับรอง [14]

คำพิพากษาฎีกาที่ 525/2510 บิดากับบุตรที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายปกติไม่มีสิทธิและหน้าที่ตามกฎหมายต่อกันและไม่มีสิทธิรับมรดกซึ่งกันและกันด้วย แต่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 เป็นข้อยกเว้นให้บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้วถือว่าเป็นผู้สืบสันดานมีสิทธิได้รับมรดกของบิดา จึงต้องตีความโดยเคร่งครัด กฎหมายมาตรานี้บัญญัติว่าให้ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายมิได้บัญญัติให้ถือว่าเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย ฉะนั้นบิดาจึงไม่มีสิทธิรับมรดกของบุตร

คำพิพากษาฎีกาที่ 1854/2551 ผู้คัดค้านเป็นบิดานอกกฎหมายของผู้ตาย แม้ผู้คัดค้านจะอุปการะเลี้ยงดูผู้ตายตลอดมาซึ่งทำให้ผู้ตายเป็นบุตรนอกกฎหมายที่ผู้คัดค้านรับรองแล้วตามมาตรา 1627 ก็ตาม แต่ผลของบทบัญญัติดังกล่าวก็เพียงแต่ให้ถือว่าบุตรนั้นเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายมีสิทธิรับมรดกของบิดาเท่านั้น หาได้มีผลทำให้บิดาที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายกลับเป็นบิดาที่ชอบด้วยกฎหมายซึ่งมีสิทธิได้รับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรมตาม มาตรา 1629 ด้วยไม่

2.2.2 กฎหมายประเทศอังกฤษ

มาตรา 14 ตาม The Family Law Reform Act 1969 สิทธิของบิดามารดาในการรับมรดกกรณีบุตรนอกกฎหมายเสียชีวิตโดยไม่มีพินัยกรรม

(2) ในกรณีที่บุตรนอกกฎหมายถึงแก่กรรมโดยมิได้ทำพินัยกรรมเกี่ยวกับทรัพย์สินทั้งปวงหรือบางส่วน ไม่ว่าจะป็นอสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ บิดาหรือมารดาของบุตรนอกกฎหมายแต่ละคน (หากยังมีชีวิตอยู่) ย่อมมีสิทธิได้รับส่วนในทรัพย์สินนั้นในลักษณะเดียวกับที่บิดาหรือมารดานั้นจะมีสิทธิได้รับหากบุตรดังกล่าวเป็นบุตรโดยชอบด้วยกฎหมาย

มาตรา 14 ตาม The Family Law Reform Act 1969 ของประเทศอังกฤษ กำหนดให้บิดามารดาของบุตรนอกกฎหมายมีสิทธิในส่วนแบ่งมรดกของบุตรนอกกฎหมายเช่นเดียวกับกรณีของบุตรชอบด้วยกฎหมาย ดังนั้นบิดานอกกฎหมายมีสิทธิรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายในกรณีที่บุตรเสียชีวิตโดยไม่มีพินัยกรรม โดยสิทธิในการรับมรดกนี้ถือเสมือนกับบิดาที่ชอบด้วยกฎหมาย กล่าวคือ บิดานอกกฎหมายจะได้รับส่วนแบ่งในทรัพย์สินมรดกของบุตรนอกกฎหมายตามสายโลหิต ไม่เลือกปฏิบัติระหว่างบิดาชอบด้วยกฎหมายกับบิดานอกกฎหมายในเรื่องสิทธิรับมรดก

3. ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย

3.1 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบุตรนอกกฎหมาย

หากมีกรณีที่บิดานอกกฎหมายไม่เคยมีพฤติการณ์ใด ๆ ต่อตัวบุตรแม้ทั้งขณะบุตรอยู่ในครรภ์มารดาหรือคลอดแล้วก็ตาม แต่เมื่อบิดาเจ็บป่วยหรือชราจนใกล้เสียชีวิตกลับมีความรู้สึกผิดชอบหรือสำนึกขึ้นมาว่าตนไม่ได้เลี้ยงดูบุตรมาก่อน จึงประสงค์จะให้บุตรได้รับมรดกของตน โดยมีการทำคำสั่งเสียด้วยวาจา ระบุแบ่งมรดกให้กับบุตรโดยบันทึกคำสั่งเสียดังกล่าวเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่ลงในช่องทางแพลตฟอร์ม

ออนไลน์อย่างแพร่หลาย เช่น เผยแพร่คลิปวิดีโอในช่อง Facebook หรือช่อง YouTube หรือ TikTok เป็นต้น หรือส่งคลิปวิดีโอดังกล่าวแก่บุคคลในครอบครัวให้รับรู้โดยทั่วกัน เช่นนี้จะถือได้ว่าบุตรนอกกฎหมายคนนั้นจะมีสิทธิรับมรดกของบิดาได้หรือไม่ ดังนั้นมีประเด็นต้องวิเคราะห์ถึงสิทธิของบุตรนอกกฎหมายในปัญหาดังกล่าวด้วยกันสองประการ

ประการแรกวิเคราะห์ถึงสิทธิของบุตรนอกกฎหมายในการรับพินัยกรรมตามคำสั่งเสียของบิดา กล่าวคือ วิเคราะห์ว่าการกระทำของผู้เป็นบิดาที่ทําคําสั่งเสียด้วยวาจาระบุแบ่งมรดกให้กับบุตรโดยบันทึกคำสั่งเสียดังกล่าวเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่อย่างแพร่หลายนั้น เป็นการทํพินัยกรรมที่ชอบด้วยกฎหมายและมีผลให้บุตรมีสิทธิรับมรดกของบิดาหรือไม่ เนื่องจากการแสดงเจตนาของบิดานอกกฎหมายที่ประสงค์จะแบ่งทรัพย์สินมรดกให้กับบุตรดังกล่าวเป็นการแสดงเจตนาตามหลักอิสระในทางแพ่ง กล่าวคือบิดาเป็นปัจเจกชนสามารถใช้เสรีภาพของตนจัดการเกี่ยวกับผลประโยชน์ของตนเองในลักษณะที่ถือว่าสะดวกที่สุดและมีเสรีภาพที่จะผูกพันตน และเป็นการแสดงเจตนาจากเจ้ามรดกเป็นสำคัญอันมีลักษณะการแสดงเจตนาเช่นเดียวกับหลักเสรีภาพในการทำพินัยกรรม กล่าวคือ เจ้ามรดกสามารถทํพินัยกรรมยกทรัพย์สินให้กับบุคคลใดก็ได้ และสามารถเลือกใครเข้ามาเป็นทายาทก็ได้เช่นกัน เพียงแต่ว่าลักษณะของการแสดงเจตนาจะเข้ากับแบบของพินัยกรรมที่กฎหมายรองรับหรือไม่ ดังนั้นหากพิจารณาตามแบบของพินัยกรรมที่กฎหมายรองรับไว้ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์นั้น คงมีแต่เพียงพินัยกรรมแบบทํด้วยวาจาเท่านั้นที่ใกล้เคียงกับการกระทำของบิดานอกกฎหมายตามปัญหานี้ ผู้วิจัยจึงทํการศึกษาวิเคราะห์ประเด็นปัญหานี้เจาะจงกับพินัยกรรมแบบทํด้วยวาจาเท่านั้น เนื่องจากการกระทำทําคําสั่งเสียของบิดานอกกฎหมายตามปัญหานี้กระทำด้วยวาจาและพินัยกรรมรูปแบบอื่นๆตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เป็นการทํด้วยเอกสารทั้งสิ้น จึงไม่ตรงกับกรกระทำของบิดานอกกฎหมายตามปัญหานี้แต่อย่างใด

การทำพินัยกรรมแบบทํด้วยวาจา มาตรา 1663 บัญญัติว่า

“เมื่อมีพฤติการณ์พิเศษซึ่งบุคคลใดไม่สามารถจะทํพินัยกรรมตามแบบอื่นที่กำหนดไว้ได้ เช่น ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลามีโรคระบาด หรือสงคราม บุคคลนั้นจะทํพินัยกรรมด้วยวาจาก็ได้

เพื่อการนี้ ผู้ทํพินัยกรรมต้องแสดงเจตนาทํพินัยกรรมต่อหน้าพยานอย่างน้อยสองคนซึ่งอยู่พร้อมกัน ณ ที่นั้น

พยานสองคนนั้นต้องไปแสดงตนต่อกรรมการอำเภอโดยมิชักช้าและแจ้งข้อความที่ผู้ทํพินัยกรรมได้สั่งไว้ด้วยวาจานั้น ทั้งต้องแจ้งวัน เดือน ปี สถานที่ที่ทํพินัยกรรมและพฤติการณ์พิเศษนั้นไว้ด้วย

ให้กรรมการอำเภอจดข้อความที่พยานแจ้งนั้นไว้ และพยานสองคนนั้นต้องลงลายมือชื่อไว้หรือมีฉันทัน จะให้เสมอกับการลงลายมือชื่อได้ก็แต่ด้วยลงลายพิมพ์นิ้วมือโดยมีพยานลงลายมือชื่อรับรองสองคน”

บุคคลใดจะทํพินัยกรรมแบบทํด้วยวาจาได้ จะต้องมพฤติการณ์พิเศษ ซึ่งต้องพิจารณาข้อเท็จจริงเป็นเรื่อง ๆ ไป และไม่สามารถทํพินัยกรรมแบบอื่นได้ [15] หากผู้ตายสั่งเสียด้วยวาจาก่อนตายโดยไม่มีพฤติการณ์พิเศษอันเป็นเงื่อนไขตามมาตรา 1663 ถือไม่ได้ว่าเป็นการทํพินัยกรรมแบบทํด้วยวาจา [16] พฤติการณ์พิเศษที่จะทํพินัยกรรมแบบทํด้วยวาจาตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1663

ไม่ใช่เรื่องที่เกิดขึ้นตามปกติธรรมดา แต่ตกอยู่ในเหตุแห่งพฤติการณ์พิเศษ เช่น ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตาย หรือเวลาที่มีโรคระบาด หรือสงคราม หากเป็นกรณีเจ็บป่วยใกล้ตาย เช่น ป่วยเป็นโรคมะเร็ง โรคหัวใจ แม้จะใกล้ตายก็ถือเป็นการเจ็บป่วยธรรมดา ไม่ใช่พฤติการณ์พิเศษ [17] ไม่ใช่เป็นเรื่องทำนองที่ผู้สูงอายุไม่ยอมทำพินัยกรรมจนกระทั่งสิ้นลมหายใจ ความตายในตัวของมันเองจะถือเอาเป็นพฤติการณ์พิเศษไม่ได้ เพราะทุกคนเกิดมาต้องตายด้วยกันทั้งนั้น การเกิดการตายเป็นธรรมดาสำหรับคนจึงไม่เป็นพฤติการณ์พิเศษ [18] สรุปแล้วกฎหมายแพ่งเล็งเหตุที่ทำให้ตายในกรณีฉุกเฉินซึ่งผู้ตายไม่ได้คาดหมายเป็นเหตุให้ไม่สามารถทำพินัยกรรมตามแบบอื่นได้จึงจะถือว่ามิใช่พฤติการณ์พิเศษตามมาตรา 1663 [19] กล่าวคือ ถ้ายังสามารถที่จะทำพินัยกรรมแบบอื่นได้อยู่ก็ไม่สามารถที่จะทำพินัยกรรมด้วยวาจาได้ การไม่สามารถทำพินัยกรรมแบบอื่นนี้อาจจะเป็นเพราะไม่สามารถเขียนหรือพิมพ์ลายนิ้วมือ หรือไม่มีอุปกรณ์ในการที่จะเขียนพินัยกรรม เช่น หลงป่า ป่วยหนักใกล้ตาย ไม่มีอุปกรณ์ที่จะเขียนพินัยกรรม ดังนั้นจะถือว่าไม่สามารถทำพินัยกรรมแบบอื่นได้ [20]

คำพิพากษาฎีกาที่ 726/2496 คนป่วยเป็นโรคลมจุกเสียด ไม่ใช่โรคระบาดดังที่ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 1663 บัญญัติไว้จนจะเป็นเหตุให้ทำพินัยกรรมด้วยวาจาได้ ฉะนั้น แม้ผู้ป่วยใกล้จะตายก็ย่อมจะทำพินัยกรรมด้วยวาจาไม่ได้

คำพิพากษาฎีกาที่ 3460/2530 ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1663 กำหนดให้ผู้ที่ตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตายสามารถทำพินัยกรรมด้วยวาจาได้ อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ผู้ทำพินัยกรรมมีอาการป่วยหนักจนไม่สามารถพูดจาหรือให้ถ้อยคำต่อเจ้าหน้าที่ได้ แต่ไม่มีข้อเท็จจริงปรากฏว่าขณะนั้นผู้ทำพินัยกรรมตกอยู่ในอันตรายใกล้ความตายและไม่สามารถทำพินัยกรรมตามแบบอื่นได้ กรณีเช่นนี้จึงไม่เข้าเงื่อนไขที่จะทำพินัยกรรมด้วยวาจาตามบทบัญญัติดังกล่าว

หากวิเคราะห์การกระทำของบิดาตามปัญหานั้น แม้จะเป็นการกระทำด้วยวาจาที่แสดงเจตนาจะแบ่งมรดกให้กับบุตรแต่ก็หาเป็นกรณีที่มีพฤติการณ์พิเศษที่จะเข้าตามหลักกฎหมายมาตรา 1663 ข้างต้นไม่ เนื่องจากไม่ใช่กรณีที่บิดาตกอยู่ภายใต้อันตรายใกล้ความตาย หรือเวลาที่มีโรคระบาด หรือสงครามแต่อย่างใด คงเป็นเพียงแต่การเจ็บป่วยแบบธรรมดา ประกอบกับจะต้องเข้าองค์ประกอบประการอื่นในมาตรา 1663 อีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นการแสดงกำหนดข้อพินัยกรรมต่อพยานอย่างน้อย 2 คน และพยาน 2 คนต้องไปแสดงต่อกรมอำเภอโดยมีชักช้าอีกด้วย ดังนั้น แม้บิดาจะมีเจตนาที่จะมอบทรัพย์สินในมรดกของตนเองให้กับบุตรนอกกฎหมายด้วยใจปรารถนาอันแรงกล้าก็ตาม แต่ก็อาจจะถูกรองรับให้มีผลเป็นพินัยกรรมตามกฎหมายได้ดังที่กล่าวมาข้างต้น ประเด็นที่น่าศึกษาวิเคราะห์ต่อไปคือยังมีหลักกฎหมายใดที่จะรองรับให้ความประสงค์ของบิดาที่จะมอบมรดกให้กับบุตรนอกกฎหมายสมดังเจตนาได้อีกหรือไม่

ประการต่อมาวิเคราะห์ถึงสิทธิของบุตรนอกกฎหมายในการรับมรดกของบิดาในฐานะทายาทโดยธรรมกรณีเป็นบุตรนอกกฎหมายที่บิดาได้รับรองโดยพฤติการณ์ กล่าวคือ การกระทำของบิดาดังกล่าวนั้นถือเป็นผู้ได้รับการรับรองตามมาตรา 1627 หรือไม่ เนื่องจากหากพิจารณาตามแนวคำพิพากษาฎีกาเรื่องพฤติการณ์รับรองตามมาตรา 1627 ที่กล่าวแล้วข้างต้น การกระทำของบิดาตามปัญหานี้เทียบเข้าได้กับลักษณะพฤติการณ์รับรองตามแนวคำพิพากษาฎีกาที่ 1469/2526 ข่ายไปอยู่กินกันกับหญิงและแสดง

ความสัมพันธ์ฉันสามีภรรยาในที่ต่างๆอย่างเปิดเผย เป็นการยอมรับว่าหญิงเป็นภรรยา มีการจัดเลี้ยงฉลอง การตั้งครุฑ เป็นการแสดงออกถึงการรับรองว่าโจทก์ซึ่งเป็นทารกในครรภ์มารดาเป็นบุตรของตน โจทก์จึงเป็น บุตรนอกกฎหมายที่บิดารับรองแล้ว ถือว่าเป็นผู้สืบสันดานเหมือนบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายตามมาตรา 1627 และเป็นทายาทโดยธรรมมีสิทธิได้รับมรดกตามมาตรา 1629 (1) ซึ่งเป็นการที่บิดายอมรับว่าทารกในครรภ์นั้น คือบุตรของตนโดยการจัดงานเลี้ยงเป็นการยอมรับและชื่นชมดีใจที่จะมีบุตรคนนี้ในอนาคต รวมถึงพฤติการณ์ การที่บิดาแสดงเป็นการเปิดเผยเพราะเป็นการจัดงานเลี้ยงสังสรรค์ที่มีผู้อื่นร่วมด้วยมิใช่เป็นการรับรู้กัน โดยความลับแต่เพียงระหว่างบิดามารดาและบุตรเท่านั้น ดังนั้นการที่บิดาระบุด้วยวาจาว่าต้องการที่จะมอบ ทรัพย์สินให้กับบุตรของตนนั้นคือเจตนาที่จะยอมรับว่าคนคนนี้เป็นบุตรของตน ตนจึงพร้อมที่จะมอบมรดกให้ ตามคำสั่งเสีย ประกอบกับการเผยแพร่คลิปวิดีโอดังกล่าวนั้นเป็นการเปิดเผยต่อบุคคลอื่นอย่างกว้างขวาง โดยมีมิใช่เป็นการรับรู้หรือเป็นความลับกันแต่เพียงบิดามารดาและบุตรเท่านั้น ด้วยเหตุนี้การคำสั่งเสียด้วยวาจา เพื่อแสดงเจตนาแบ่งมรดกให้กับบุตรนอกกฎหมายโดยบันทึกคำสั่งเสียเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่สู่สาธารณะ ควรเป็นที่ยอมรับฟังได้ว่าเป็นพฤติการณ์รับรองตามมาตรา 1627 ซึ่งจะมีผลทางกฎหมายให้บุตรนอกกฎหมาย ดังกล่าวมีสิทธิรับมรดกของบิดาได้ในฐานะทายาทผู้รับมรดกประเภททายาทโดยธรรม แม้ไม่สามารถทำให้บุตร รับมรดกในฐานะผู้รับพินัยกรรมตามที่บิดาประสงค์ได้ แต่อย่างน้อยก็เป็นช่องทางหนึ่งที่ทำให้บุตร นอกกฎหมายสามารถรับมรดกของบิดาได้จากพฤติการณ์ที่บิดาได้กระทำลงไป

3.2 ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบิดานอกกฎหมาย

กรณีที่บิดานอกกฎหมายมีพฤติการณ์รับรองบุตรนอกกฎหมาย ตามมาตรา 1627 ส่งผลให้ บุตรนอกกฎหมายดังกล่าวถือเป็นผู้สืบสันดาน และมีสิทธิรับมรดกของบิดาในฐานะทายาทโดยธรรมได้ แต่ในทางกลับกันกฎหมายมิได้ให้สิทธิบิดาที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรนอกกฎหมายดังกล่าวได้สิทธิในการ รับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรมเหมือนกับฝ่ายบุตร กรณีดังกล่าวนี้ย่อมเกิดความไม่เป็นธรรม ต่อฝ่ายบิดา กล่าวคือ เมื่อกฎหมายรองรับสิทธิให้บิดาที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร เช่น เลี้ยงดูบุตรด้วยความรัก ความเอาใจใส่อย่างเปิดเผยด้วยดีตลอดมาต่อบุตรนอกกฎหมายของตนที่เป็นลูกแท้จริงโดยสายเลือด เหตุใด กฎหมายถึงไม่ให้สิทธิฝ่ายบิดานอกกฎหมายผู้นี้ได้มีสิทธิรับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรม ถ้าการที่ กฎหมายไม่ได้ให้สิทธิบิดาเพียงเพราะคาดการณ์ว่าจะเป็นช่องทางให้บิดานอกกฎหมายแสดงพฤติการณ์รับรอง ต่อบุตรเพื่อหวังในการรับมรดกของบุตรนั้น น่าจะเป็นข้อกังวลต่ออนาคตที่ก่อให้เกิดการจำกัดสิทธิของฝ่ายบิดา มากเกินไป และอาจจะทำให้ฝ่ายบุตรต้องสูญเสียการได้รับพฤติการณ์จากฝ่ายบิดาลงไป โดยละเลยเหตุผล ของการมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดระหว่างบิดาและบุตรนอกกฎหมายตามบริบทสังคมที่แท้จริง

อย่างไรก็ตามการพิจารณาถึงสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบิดานอกกฎหมาย ต้องพิจารณาถึงความสัมพันธ์ทางสายเลือดตามหลักญาติสนิทติดญาติห่าง อันเป็นหลักการที่มีเจตนารมณ์ เพื่อที่จะให้บุคคลที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดในครอบครัวและสายเลือดกับเจ้ามรดกมีสิทธิได้รับมรดกก่อนบุคคลที่ มีความสัมพันธ์ห่างออกไป ซึ่งตามทฤษฎีกองทรัพย์สินและทฤษฎีกองมรดก ทรัพย์สิน สิทธิ และหนี้สินของ

บุคคลรวมเป็นหนึ่งเดียว เมื่อบุคคลตายกองทรัพย์สินนี้จะกลายเป็นกองมรดกที่ตกทอดแก่ทายาท ซึ่งหากไม่มีพินัยกรรม ทรัพย์มรดกทั้งหมดจะตกเป็นของทายาทโดยธรรมตามกฎหมายโดยอัตโนมัติ และถ้าหากเจ้ามรดกดังกล่าวนี้มีทายาทโดยธรรมตามกฎหมายมาตรา 1629 (2) คือ บิดาหรือมารดาชอบด้วยกฎหมาย และ มาตรา 1629 (6) คือ ลูก ป้า น้า อา เช่นนี้เมื่อพิจารณาตามหลักญาติสนิทตัดญาติห่างซึ่งบัญญัติรองรับไว้ในมาตรา 1630 วรรคหนึ่ง จะเห็นได้ว่าลำดับทายาทโดยธรรมที่มีสิทธิได้รับในกรณีนี้ก็คือลำดับที่ 2 บิดาหรือมารดาชอบด้วยกฎหมายนั่นเอง เพราะถือว่าเป็นญาติสนิททางสายเลือดกับเจ้ามรดกมากกว่าลำดับที่ 6 ซึ่งเป็นสายเลือดห่างออกไป คือ ลูก ป้า น้า อา ทั้งนี้ หากพิจารณาโดยเปลี่ยนข้อเท็จจริงว่าบิดาดังกล่าวนั้นเป็นบิดานอกกฎหมาย เนื่องจากบิดากับมารดาของเจ้ามรดกมิได้จดทะเบียนสมรสกัน ส่งผลให้บุตรผู้เป็นเจ้ามรดกกับบิดามีความสัมพันธ์แบบบุตรและบิดานอกกฎหมายซึ่งกันและกัน แม้บิดาดังกล่าวเป็นผู้อุปการะเลี้ยงดูบุตรนอกกฎหมายและอยู่อาศัยด้วยกันมาตลอดจนกระทั่งบุตรเสียชีวิต หากปรากฏว่าบุคคลที่เป็นญาติของเจ้ามรดกมีเพียงแต่บิดานอกกฎหมายผู้นั้นและลูกกับป้าซึ่งเป็นทายาทโดยธรรมลำดับที่ 6 แต่เนื่องจากกฎหมายมิได้รองรับให้บิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองมีสิทธิรับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรมลำดับที่ 2 เท่ากับว่าตามกฎหมายแล้วเจ้ามรดกมีเพียงทายาทโดยธรรมลำดับที่ 6 เท่านั้น ส่งผลให้ลูกกับป้าเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรม แต่บิดาผู้ซึ่งมีสายเลือดใกล้ชิดกับเจ้ามรดกที่สุดและเลี้ยงดูอุปการะเจ้ามรดกมาตลอดด้วยความรัก แต่กลับเป็นผู้ไร้ซึ่งสิทธิในการรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายและมรดกไปตกแก่ลูกกับป้าซึ่งมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดห่างออกไปมากกว่าบิดานอกกฎหมาย กรณีตามประเด็นวิเคราะห์ดังกล่าวย่อมแสดงให้เห็นถึงความไม่เป็นธรรมต่อบิดาผู้ซึ่งมีสายเลือดใกล้ชิดเจ้ามรดกและมีพฤติการณ์รับรองบุตรนอกกฎหมาย อีกทั้งไม่สอดคล้องกับเจตนารมณ์ตามหลักญาติสนิทตัดญาติห่าง

หากพิจารณาในแง่มุมมองกรณีบิดามารดาที่อยู่กันโดยมิได้จดทะเบียนสมรส บุตรย่อมเป็นบุตรชอบด้วยกฎหมายของมารดาและเป็นบุตรนอกกฎหมายของบิดา หากมารดาได้แยกทางกับบิดาในเวลาต่อมา โดยที่มารดาชอบด้วยกฎหมายมิได้รับผิดชอบส่งเสียเลี้ยงดูบุตรอีกเลยนับแต่นั้นมา มีแต่เพียงบิดาที่ทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูให้ความรักจนกระทั่งบุตรเติบโตใหญ่ กรณีเช่นนี้ก็เป็นบิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรด้วยการอุปการะเลี้ยงดูอย่างเปิดเผย หากบุตรนอกกฎหมายผู้นี้เสียชีวิตโดยไม่ได้ทำพินัยกรรมไว้ และยังคงมีทรัพย์มรดก หากปรากฏตามกรณีข้างต้นว่าทั้งบิดาและมารดายังคงมีชีวิตอยู่ เมื่อพิจารณาตามหลักกฎหมายมรดกของไทยแล้ว คงมีเพียงแต่มารดาผู้เดียวที่จะได้สิทธิรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบุตรดังกล่าว แต่บิดานอกกฎหมายผู้ซึ่งอุปการะเลี้ยงดูบุตรอย่างดี กลับไม่ได้รับสิทธิตามกฎหมายในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบุตร กรณีแบบนี้ก็เป็นอีกกรณีหนึ่งที่ก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมต่อฝ่ายบิดา ซึ่งประเด็นนี้มีกฎหมายต่างประเทศที่บัญญัติถึงกรณีให้สิทธิบิดานอกกฎหมายสามารถรับมรดกของบุตรได้ ตามกฎหมายอังกฤษ มาตรา 14 แห่ง The Family Law Reform 1969 บัญญัติให้บุตรนอกกฎหมายมีสิทธิในส่วนแบ่งมรดกที่ไม่มีพินัยกรรมของบิดามารดาเช่นเดียวกับบุตรชอบด้วยกฎหมาย และบิดามารดาที่มีสิทธิในส่วนแบ่งมรดกที่ไม่มีพินัยกรรมของบุตรนอกกฎหมายเช่นเดียวกัน โดยบทบัญญัตินี้มีเจตนารมณ์เพื่อให้ความสัมพันธ์นอกสมรสไม่เป็นอุปสรรคต่อสิทธิการรับมรดกของทั้งฝ่ายบิดามารดา

และฝ่ายบุตร ดังนั้นบิดานอกกฎหมายตามกฎหมายอังกฤษดังกล่าวจึงมีสิทธิในการรับมรดกของบุตรนอกกฎหมาย หากวิเคราะห์จากบทบัญญัติกฎหมายอังกฤษ มาตรา 14 แห่ง The Family Law Reform Act 1969 ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงพัฒนาการทางกฎหมายที่ให้ความสำคัญกับความเสมอภาค กล่าวคือ ไม่เพียงแต่บุตรนอกกฎหมายจะมีสิทธิในมรดกของบิดามารดา แต่ในทางกลับกันบิดามารดา (รวมถึงบิดานอกกฎหมาย) ก็มีสิทธิในมรดกของบุตรนอกกฎหมายเช่นเดียวกัน นั่นหมายความว่าระบบกฎหมายอังกฤษได้ยอมรับสถานะของบิดานอกกฎหมายในฐานะทายาทโดยธรรมของบุตรนอกกฎหมาย โดยไม่จำกัดสิทธิไว้เฉพาะกรณีที่มีการจดทะเบียนบุตรหรือได้รับรองโดยวิธีการทางกฎหมายเท่านั้น หากแต่พิจารณาจากความสัมพันธ์ทางสายโลหิตและการดำรงอยู่ของความเป็นบิดาและบุตรอย่างแท้จริง ประเด็นนี้จึงเป็นแนวทางสำคัญที่ควรนำมาศึกษาและพิจารณาเพื่อพัฒนากฎหมายไทย โดยเฉพาะในแง่ของการเติมเต็มช่องว่างของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 ซึ่งแม้จะเปิดช่องให้มีการรับรองบุตรโดยพฤติการณ์ แต่อย่างไรก็ดี ยังมิได้บัญญัติให้บิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรมีสิทธิรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายในฐานะทายาทโดยธรรม แตกต่างจากกฎหมายอังกฤษที่ให้การรับรองสิทธิทั้งสองฝ่ายอย่างสมบูรณ์และเป็นธรรมมากกว่า ดังนั้น การศึกษากฎหมายอังกฤษในประเด็นนี้ยังตอกย้ำให้เห็นถึงความจำเป็นในการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายไทย เพื่อเปิดโอกาสให้บิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรสามารถมีสิทธิรับมรดกของบุตรได้ในฐานะทายาทโดยธรรม อันเป็นการยกระดับความเท่าเทียมทางกฎหมายและความเป็นธรรมในระบบครอบครัวร่วมสมัยเป็นไปตามบริบทสังคมปัจจุบัน

นอกจากนี้มีหลักกฎหมายต่างประเทศที่สำคัญ โดยพิจารณาถึงสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบิดามารดาด้วยการยึดถือการทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรเป็นเงื่อนไขในการรับมรดกดังกล่าว เช่น กรณี Jason Pessoni ที่บิดามารดาหย่าร้างกันตั้งแต่ Jason ยังเป็นเด็ก ตลอดมาบิดาของเขาได้มีการจ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรให้แก่มารดาของเขาตามคำสั่งศาล ต่อมาเมื่อบิดาได้มีครอบครัวใหม่ และไม่มีการติดต่อกับ Jason เมื่อเขาอายุได้ 15 ปี จนกระทั่งเขาเสียชีวิตเมื่ออายุ 30 ปี บิดาของเขาได้มายื่นคำร้องเพื่อขอหนังสือรับรองจากฝ่ายบริหารในการเป็นผู้มีสิทธิรับมรดกของเขาแต่มารดายื่นคำโต้แย้งคุณสมบัติบิดาในฐานะผู้รับมรดกตามกฎหมาย ซึ่งห้ามบิดามารดาไม่ให้มีการแบ่งส่วนแบ่งในทรัพย์สินของบุตร กรณีบิดาหรือมารดาดังกล่าวนั้น “ล้มเหลวหรือปฏิเสธที่จะปฏิบัติหน้าที่หรือทั้งหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรก่อนบุตรอายุครบ 21 ปี” กรณีนี้ถึงแม้ว่าบิดาจะได้จ่ายค่าอุปการะเลี้ยงดูบุตรให้แก่มารดาบุตรตามคำพิพากษามาตลอดจนถึงวันที่ขาดการติดต่อไปตอนบุตรอายุ 15 ปี ศาลยังตัดสินว่าบิดายังคงถือว่าเป็นผู้ที่ละเลยบุตรตามในของกฎหมายดังกล่าว บิดาขาดคุณสมบัติจากการแบ่งปันทรัพย์มรดกของบุตร [21] จากตัวอย่างกฎหมายต่างประเทศดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าเป็นแนวความคิดในเชิงพัฒนาที่ให้สิทธิการรับมรดกด้วยความเป็นธรรม โดยไม่ได้มองมิติเรื่องความชอบด้วยกฎหมายแต่เพียงอย่างเดียว แม้แต่เป็นบิดามารดาชอบด้วยกฎหมายถ้าหากมิได้ทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูบุตรดังตัวอย่างข้างต้นก็ถูกจำกัดสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบุตรได้เช่นกัน ดังนั้นเมื่อกลับมาพิจารณาประเด็นนี้ด้วยกฎหมายไทยแล้วหากแม้บิดาตามกรณีนี้เป็นบิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร ทำหน้าที่ในการอุปการะเลี้ยงดูบุตรอย่างดี แต่เมื่อ

กฎหมายมิได้รองรับให้บิดานอกกฎหมายมีสิทธิรับมรดกของบุตรในฐานทายาทโดยธรรมได้ เนื่องจากกฎหมายมองแต่เพียงมิติต้องเป็นบิดาชอบด้วยกฎหมายเท่านั้น ดังนั้นการกระทำพฤติการณ์รับรองบุตรต่างๆในชีวิตจริงซึ่งมีคุณค่าและมีผลต่อการเติบโตของบุตรในบริบทของสังคมอย่างแท้จริง แต่กลับมิได้รับการรองรับสิทธิตามกฎหมาย ในทางกลับกันมารดาที่กฎหมายรองรับให้เป็นมารดาชอบด้วยกฎหมายแต่มิได้ทำหน้าที่อุปการะเลี้ยงดูใดๆกลับยังคงมีสิทธิในการรับมรดกในฐานทายาทโดยธรรมของบุตร นี่ก็เป็นอีกหนึ่งประการที่ชี้ให้เห็นถึงการบัญญัติกฎหมายโดยมองเพียงแต่น้ำหนักในมิติความชอบด้วยกฎหมายฝ่ายเดียวโดยมิได้นำมิติอื่น ๆ โดยเฉพาะความเป็นบิดาโดยสายเลือดที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรมาเป็นประเด็นสำคัญในการให้สิทธิเรื่องการรับมรดกในฐานทายาทโดยธรรม

จากการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานทายาทโดยธรรมของบิดานอกกฎหมายประเด็นต่าง ๆ ข้างต้น ดังนั้นผู้วิจัยเห็นว่าบิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรและมีความสัมพันธ์ทางสายเลือดอย่างใกล้ชิดกับบุตรของตนจึงควรได้รับสิทธิในการรับมรดกของบุตรนอกกฎหมายที่ตนได้มีพฤติการณ์รับรองในฐานการรับมรดกในกลุ่มทายาทโดยธรรมของบุตร เพื่อความเป็นธรรมต่อบิดานอกกฎหมายและเพื่อความสอดคล้องกับบริบทข้อเท็จจริงของสังคมปัจจุบันที่มีบุตรเกิดจากครอบครัวที่บิดามารดาไม่ได้จดทะเบียนสมรสกัน และต้องอยู่ในฐานะความสัมพันธ์ระหว่างบิดากับบุตรนอกกฎหมาย จึงเห็นควรเสนอแนะแนวทางพัฒนามาตรการกฎหมายให้เพิ่มเติมบทบัญญัติมาตรา 1627 วรรคสอง “บิดาที่ได้รับรองบุตรในวรรคก่อนนี้ ให้ถือว่าเป็นทายาทโดยธรรมของบุตรและมีสิทธิรับมรดกเหมือนบิดามารดาตาม มาตรา 1629 (2)”

การเสนอเพิ่มเติมบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นย่อมส่งผลให้บิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรมีสิทธิรับมรดกของบุตรในฐานทายาทโดยธรรมในลำดับที่ 2 และได้รับส่วนแบ่งเท่ากับมารดาของบุตร อีกทั้งมีผลผูกพันตามมาตรา 1630 วรรคสอง ในกรณีที่เจ้ามรดกมีผู้สืบสันดาน และมีบิดานอกกฎหมายที่ให้การรับรองโดยพฤติการณ์ บิดานอกกฎหมายดังกล่าวจึงมีสิทธิได้รับมรดกเสมือนผู้สืบสันดานของเจ้ามรดก นอกจากนี้ย่อมมีผลทางกฎหมายให้บิดานอกกฎหมายดังกล่าวมีสิทธิแบ่งมรดกกับคู่สมรสของเจ้ามรดกตามมาตรา 1635 (2) ด้วยอีกประการหนึ่ง

สรุปผล

การที่บิดานอกกฎหมายทำคำสั่งเสียด้วยวาจาเพื่อแสดงเจตนาแบ่งมรดกให้กับบุตรนอกกฎหมายโดยบันทึกคำสั่งเสียเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่สู่สาธารณะชน การกระทำดังกล่าวแม้ไม่ถือเป็นการทำพินัยกรรมตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ แต่มีลักษณะเข้าได้กับพฤติการณ์รับรองบุตรตามมาตรา 1627 และกรณีกฎหมายมาตรา 1627 มิได้บัญญัติรองรับให้บิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตรให้สามารถรับมรดกของบุตรในฐานทายาทโดยธรรมได้ถือว่าเป็นความไม่เป็นธรรมต่อบิดา ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเสนอว่าการทำคำสั่งเสียด้วยวาจาเพื่อแสดงเจตนาแบ่งมรดกให้กับบุตรนอกกฎหมายโดยบันทึกคำสั่งเสียนั้นเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่สู่สาธารณะชน เป็นพฤติการณ์ที่ควรรับฟังได้ว่าเป็นลักษณะพฤติการณ์รับรองตามมาตรา 1627 และเพื่อเป็น

การพัฒนามาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบิดานอกกฎหมาย จึงเสนอแนะให้เพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 วรรคสอง “บิดาที่ได้รับรองบุตรใน วรรคก่อนนี้ ให้ถือว่าเป็นทายาทโดยธรรมของบุตรและมีสิทธิรับมรดกเหมือนบิดามารดาตามมาตรา 1629 (2)”

อภิปรายผล

การที่กฎหมายมาตรา 1627 มิได้กำหนดให้บิดานอกกฎหมายผู้มีพฤติการณ์รับรองบุตรดังกล่าวมีสิทธิ ได้รับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรมย่อมไม่เป็นธรรมต่อผู้เป็นบิดา เนื่องจากการจำกัดสิทธิ ของฝ่ายบิดานอกกฎหมายที่เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องใกล้ชิดกับบุตรและมีพฤติการณ์รับรองบุตร แต่กฎหมายไม่ได้ให้ ความสำคัญที่จะมอบสิทธิในการรับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรม ซึ่งจากการศึกษาในประเด็น ดังกล่าวนี้นี้ มีงานวิจัยที่มีลักษณะสอดคล้องกัน คือ วิทยานิพนธ์เรื่อง สิทธิของบิดานอกกฎหมายในการรับมรดก : แนวทางการปรับปรุงกฎหมาย ของนางสาวกฤติยา สำราญบำรุง [22] แต่ผู้วิจัยมีความเห็นในข้อเสนอแนะที่ แตกต่างจากเล่มวิทยานิพนธ์ดังกล่าว กล่าวคือผู้วิจัยเสนอแก้ไขเพิ่มเติม มาตรา 1627 วรรคสอง “บิดาที่ได้อรับรองบุตรในวรรคก่อนนี้ ให้ถือว่าเป็นทายาทโดยธรรมของบุตรและมีสิทธิรับมรดกเหมือนบิดามารดา ตามมาตรา 1629 (2)” ส่วนเล่มวิทยานิพนธ์ดังกล่าวเสนอให้ปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมมาตรา 1627 วรรคสอง เช่นเดียวกันโดยเสนอมีใจความว่า “บิดานอกกฎหมายที่ได้รับรองบุตรตามวรรคแรกแล้วนั้น ให้ถือว่าเป็น ทายาทโดยธรรมของบุตรตามความหมายแห่งประมวลกฎหมายนี้เช่นกัน” และมีการเสนอแก้ไขมาตรา 1635 เกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกของบิดานอกกฎหมาย แต่ผู้วิจัยมีความเห็นไม่สอดคล้องกับประเด็นข้อเสนอแนะ ดังกล่าว เนื่องจากเห็นว่าไม่จำเป็นต้องเสนอแก้ไขปรับปรุงมาตรา 1635 เพิ่มเติมแต่อย่างใด เพียงแต่ใช้ถ้อยคำว่า “และมีสิทธิรับมรดกเหมือนบิดามารดาตาม มาตรา 1629 (2)” ให้มีผลสามารถปรับใช้ร่วมกับมาตรา 1635 (2) และมาตรา 1630 วรรคสอง โดยมีจำเป็นต้องแก้ไขเพิ่มเติมแต่อย่างใด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การที่กฎหมายกำหนดให้บุตรนอกกฎหมายที่ได้รับการรับรองโดยพฤติการณ์จากบิดา สามารถเป็นผู้สืบสันดานเหมือนกับบุตรที่ชอบด้วยกฎหมายทำให้มีสิทธิรับมรดกของบิดาในฐานะทายาท โดยธรรมประเภทผู้สืบสันดานได้ แต่ไม่มีบทบัญญัติกฎหมายใดรองรับสิทธิของฝ่ายบิดานอกกฎหมายที่ได้มี พฤติการณ์รับรองบุตรดังกล่าว ให้ได้มีสิทธิรับมรดกของบุตรในฐานะทายาทโดยธรรมได้ เช่นนี้เป็นการไม่เป็น ธรรมต่อฝ่ายบิดาและไม่เหมาะสมกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป ดังนั้น ควรพัฒนามาตรการทางกฎหมาย เกี่ยวกับสิทธิการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของบิดานอกกฎหมายที่มีพฤติการณ์รับรองบุตร โดยแก้ไข ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มาตรา 1627 วรรคสอง “บิดาที่ได้รับรองบุตรในวรรคก่อนนี้ ให้ถือว่าเป็น ทายาทโดยธรรมของบุตรและมีสิทธิรับมรดกเหมือนบิดามารดาตามมาตรา 1629 (2)”

2. ขอบเขตพฤติการณ์รับรองบุตรนอกกฎหมาย ตามมาตรา 1627 ควรต้องพิจารณาตามแนวทางและเจตนารมณ์ของกฎหมายโดยให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ในกรณีที่มีคำสั่งเสียด้วยวาจาเพื่อแสดงเจตนาแบ่งมรดกให้กับบุตรนอกกฎหมายโดยบันทึกคำสั่งเสียเป็นคลิปวิดีโอและเผยแพร่สู่สาธารณะไม่ว่าจะเป็นทางช่องทางออนไลน์หรือส่งต่อกันในช่องทางอื่น อันเป็นวิธีการที่สะดวกและเหมาะสมกับบริบทของสังคมปัจจุบันที่มีเทคโนโลยีและอุปกรณ์สื่อสารในการดำรงชีวิตอย่างเป็นปกติ ดังนั้นถือว่าพฤติการณ์คำสั่งเสียด้วยวาจาดังกล่าวจึงควรเป็นพฤติการณ์ที่ควรรับฟังได้ว่าเป็นพฤติการณ์รับรองตามมาตรา 1627 ด้วยอีกประการหนึ่ง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

กฎหมายมรดกของประเทศไทยยังมีข้อจำกัดในการรับรองสิทธิในการรับมรดกของผู้เป็นทายาทโดยธรรมที่ยังไม่สอดคล้องกับบริบทของสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอีกหลายประการ ดังนั้น ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในประเด็นการรับรองสิทธิในการรับมรดกของทายาทโดยธรรม เช่น กรณีสิทธิในการรับมรดกในฐานะทายาทโดยธรรมของผู้รับบุตรบุญธรรม หรือกรณีการเสียสิทธิของทายาทผู้ที่ไม่สมควรจะได้รับมรดกในกรณีที่ตนบุคคลผู้กระทำความรุนแรงต่อเจ้ามรดก เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] พินัย ฌ นคร. (2558). *กฎหมายมรดก* พิมพ์ครั้งที่ 4. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, น. 114.
- [2] กิรติ กาญจนรินทร์. (2566). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6* พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, น. 71.
- [3] SB Telecom Europe Ltd. (2025). The most popular social media platforms across APAC 2025. Digital Marketing for Asia. Retrieved February 15, 2025, from <https://www.digitalmarketingforasia.com/most-popular-platforms-social-media-in-apac-in-2025/>
- [4] พรชัย สุนทรพันธ์. (2566). *คำอธิบายกฎหมายลักษณะมรดก* พิมพ์ครั้งที่ 13. กรุงเทพมหานคร: สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, บริษัท กรุงสยาม พับลิชชิง จำกัด, น. 127.
- [5] ศนันท์กรณ โสทธิพันธุ์. (2567). *รวมหลักกฎหมายแพ่ง*. กรุงเทพมหานคร: วิญญูชน, น. 21.
- [6] Foster, N. G. (1993). *German law & legal system*. Great Britain: Blackstone. As cited in Saksiriwechkul, P. (2008). *Testamentary dispositions: A case study of reserving an inheritance portion for statutory heirs* (Master's thesis, Faculty of Law, Thammasat University).
- [7] กิตติศักดิ์ ปกติ. (2563). *ทายาทโดยสายโลหิตในมุมมองประวัติศาสตร์และกฎหมายเปรียบเทียบ* (เอกสารประกอบการสอนวิชา น.611 กฎหมายแพ่งและพาณิชย์ชั้นสูง คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์), น. 6.

- [8] บวรศักดิ์ สุวรรณโณ. (2537). *สารานุกรมกฎหมายแพ่งและพาณิชย์: มรดก* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัท อมรินทร์การพิมพ์และการจำหน่าย จำกัด (มหาชน), น. 11.
- [9] บวรศักดิ์ สุวรรณโณ. *เรื่องเดิม*, น. 14.
- [10] พรชัย สุนทรพันธ์. *เรื่องเดิม*, น. 105.
- [11] เปรียบ หุตางกูร. (2566). *คำอธิบายกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยมรดก* พิมพ์ครั้งที่ 18. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น. 55.
- [12] ไพโรจน์ กัมพูสิริ. (2566). *หลักกฎหมายมรดก* พิมพ์ครั้งที่ 10. กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น. 31.
- [13] พินัย ณ นคร. *เรื่องเดิม*, น. 117.
- [14] เปรียบ หุตางกูร. *เรื่องเดิม*, น. 55.
- [15] ปรีดา โชติมานนท์. (2567). *หลักกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ มรดก (Succession Law)* พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร: นิติธรรม, น. 231.
- [16] โชติ อัสวลาภสกุล. (2565). *แนวคำพิพากษากฎีกา มรดก*. เชียงใหม่: วนิดาการพิมพ์, น. 169.
- [17] พรชัย สุนทรพันธ์. *เรื่องเดิม*, น. 394.
- [18] เสนีย์ ปราโมทย์. (2567). *ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วย ครอบครัวมรดก (ภาคมรดก)* พิมพ์ครั้งที่ 2, กรุงเทพมหานคร: โครงการตำราและเอกสารประกอบการสอน คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น. 199.
- [19] อัมพร ณ ตะกั่วทุ่ง. (2550). *คำอธิบายประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ 6 มรดก*. กรุงเทพฯ: นิติบรรณการ, น. 197.
- [20] กิรติ กาญจนรินทร์. *เรื่องเดิม*, น. 267.
- [21] Matter of Pessoni, 11 Misc.3d 245 (N.Y. Surr. Ct., 2005)
- [22] กฤติยา สำราญบำรุง. (2557). *สิทธิของบิดานอกกฎหมายในการรับมรดก : แนวทางการปรับปรุงกฎหมาย (วิทยานิพนธ์ปริญญาโท)*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, น. 91-93.